

כתובות פז

משה שווערד

1. חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף פו עמוד ב

כתב לה נדר ושבועה וכו'. פי' כתב לאו דוקא דהוא הדין באמירה דכל שהוא פטור או מחילה באמירה בעלמא סגי כדכתיבנא בפרקא קמא דקדושין

• פני יהושע מסכת כתובות דף פו עמוד ב

משנה כתב לה נדר ושבועה כו'. וכתבו הר"ן והרא"ה והריטב"א ז"ל בחידושיהם דכתב לאו דוקא דה"ה לאמר ע"ש ולפי מה שכתבו שלשה הרועים הנ"ל בריש פירקין דכל היכא דתני הכותב היינו בקנין א"כ איכא למימר דה"נ דוקא קתני כתב דהיינו בקנין ומילתא דפסיקא קתני דבקנין מהני אפילו שלא בשעת נשואין והיינו לפי מאי דאיתא בחו"מ (סי' ע"א סע' ב') דנהי דבנאמנות לא בעינן קנין היינו בשעת הלואה אבל שלא בשעת הלואה בעינן קנין א"כ ה"נ שלא בשעת נישואין בעינן קנין אלא לפי מה שכתבו הב"ח והש"ך שם בחו"מ [סק"ז] דדוקא היכא דהימניהו אפילו במקום עדים הוא דבעינן קנין שלא בשעת הלואה א"כ במתניתין דלא איירי מנאמנות לגבי עדים יפה כתבו דכתב לאו דוקא וע"ש בש"ך באריכות. מיהו לפי מה שכתב הטור באה"ע (סי' צ"ח) בשם יש אומרים דלגבי לקוחות לא מהני נאמנות אלא בשטר דוקא דאית ליה קלא א"כ איכא למימר דנקיט כתב משום בבא דסיפא שכתב נאמנות על הבאים ברשותו ודו"ק ועיין מה שאכתוב עוד בזה בלשון הגמרא גבי על אפטרופסת:

• הפלאה על כתובות דף פו/ב

שם במתניתין כתב לה נדר וכו'. כתבו הר"ן והריטב"א דכתב לאו דוקא דאפילו בדיבור בעלמא סגי מיהו אילולי דבריהם יש לומר דנהי דבנאמנות בשעת הלואה א"כ קנין היינו משום דעל תנאי זה נשתעבדו הנכסים בשעת משיכת המעות כמ"ש הש"ך בסימן ע"א סעיף ב' משא"כ בחיוב מנה ומאתים דאין כאן משיכת המעות במאי נשתעבד.

והא דנקט נדר ושבועה משום דבאלמנה הבאה לגבות מן היתומים הרשות ביד היתומים להדירה בבית דין או להשביעה חוץ לבית דין כדאיתא בפרק השולח (גיטין ל"ד ב') ולכן צריך לפוטרה בפירוש משתייהן שאם לא פטרה אלא מאחד מהן הרי היא חייבת באידיך, ונקט הכי ברישא גבי דידיה למאן דאמר שאף בגרושה דינה כאלמנה ולמאן דאמר התם דגרושה דינה בשבועה בלחוד נקט רישא אגב סיפא, אבל בעלמא כל שחייב לחבירו שבועה ופטרו ממנה הרי הוא פטור מכל נדר וכן אם חייב נדר ופטרו ממנו פטור מכל שבועה, זו היא שיטת רש"י ז"ל והיא הנכונה, וכל שפטרו משבועה או מנדר אינו יכול להשביעו אפילו ע"י גלגול, מ"ר.

2. קובץ שעורים כתובות אות שיח

(דף פו ע"ב) הלכה מקבר בעלה לבית אביה. פירש רש"י זו שפטרה משבועה, וכתב הרא"ש דקמ"ל סיפא דאפילו ע"י גילגול אין משביעין אותה, ואף דשותפין לאחר שחלקו דאין יכולין אח"כ להשביע ומ"מ מגלגלין עליהם, שאני התם שחלקו בסתם ולא פטרו בפירוש עיין שם, וחילוק זה צריך ביאור, דהרי הא דפטורין כשחלקו בסתם הוא משום דמחלו ומ"מ מגלגלין, ומה הבדל אם פטרו בפירוש או בסתם, ועוד דחייב על ידי הגילגול באחר שפטרה, וכיון דבשעה שפטרה עדיין לא חל חיוב הגילגול, לא מהני מחילה בדבר שלב"ל, ונראה דהא דפטרה אינו מטעם מחילה אלא מטעם נאמנות דהימנה ליטול בלא שבועה, כמבואר בריש המפקיד ל"ה תהא במאמינו, וכן מוכח ממ"ש הרי"ף לחלק, דמהני פטרה לגבי יתמי ולא לגבי לקוחות דאינו נאמן במקום דחב לאחריני, ומבואר דהוא משום נאמנות, אבל בשותפין שחלקו בסתם אינו מטעם נאמנות אלא מחילה, ולא מהניא לענין חיוב הגילגול שיתחייב אחרי המחילה, אבל בנאמנות אין לחלק בזה.

3. אילת השחר מסכת כתובות דף פו עמוד ב

נדר ושבועה אין לי עליך. כבר הקשו בפנ"י ובהפלאה איך מהני מה שפטרה דהוי דבשלב"ל, ויש להוסיף דהא משמע דפטר גם יורשין כאלה שעדיין אינם בעולם כלל שלא שייך כלל למחול להם.

ואפשר לומר דא"נ דלא חל עדיין באמירתו כלום, אלא דכיון דכל א' בממונו יש לו זכות לתבוע ועי"ז לחייב שבועה וזכות זה אומר שהוא מותר... ויל"ע אי סגי באומר שמאמין, דאח"כ לא יוכל לתבוע שבועה, או דוקא באומר שמוחל, אבל כשהאמין יכול לטעון אח"כ שהשתנה אצלו הנאמנות...

4. שערים מצויינים בהלכה

דף פז. על הפוגמת כתובתה. ופרש"י וכש"כ משבועת אפטרופיא, דמכל שבועה פטרה. משמע דגם כל השבועות דקתני במשנה הבאה, אבל הריטב"א בשם הראב"ד כתב, וכ"כ בשטמ"ק בשם הרשב"א דאם יש עד אחד המעיד על הכתובה שהוא פרוע צריכה לישבע, דהוא פטרה והאמינה בסתם שהיא תהא נאמנת טפי ממנו, אבל לא האמינה שתהא נאמנת טפי מעד אחד, וטעמם, מדאידכר הכא שבועה כשהיא פוגמת כתובתה ולא אידכר שבועה מכח עד אחד שהוא מעיד כנגדה. ועי' ברא"ש כאן (סי"ח) דחולק עליהם, והא דאידכר רק הפוגמת ולא אידכר עד א', דנקט הרישא דמתניתין דהתחיל בפוגמת וה"ה לכולהו, ועוד כתב כמה ראיות לזה.

5. רא"ש מסכת כתובות פרק ט סימן יח

גמ' כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך וכו' שבועה מאי עבידתה [דף פז ע"א] א"ר נחמן אמר רבה בר אבון על הפוגמת כתובתה. כתב הראב"ד ז"ל דפטור סתם לא מהני לעד אחד מעידה שהיא פרועה דנהי דטפי מנפשיה הימנה טפי מעד אחד לא הימנה ודכוותה בפרק שבועת הדיינין (דף מב א) כולתא הימניה כארבע לא הימניה ודייק מדאדכר הכא פטור דאפטרופא ודפוגמת ולא אדכר דשבועת עד אחד שמע מינה דלא מיפטרא בסתמא אלא אם כן פטרה בפירוש ולא נהירא לי דהנך שבועות דמתניתין הן שבועות שב"ד מחייבין אותה ולא שהוא תובע השבועה דאית לן למימר שהוא לא פטרה משבועה זו שהעד מכחישה הלכך כשפוטרה סתם פטרה מכל שבועה שב"ד מחייבין אותה. והא דמדכר שבועה דפוגמת רישא דמתני' נקט(ק) והוא הדין כולהו. ומה שהביא ראיה משבועת הדיינין לאו ראיה היא דשאני התם דנחית לדיעות כדמפרש התם אבל אי הימניה כתרי ה"ה כמאה וכן הכא נמי כשפטרה סתם פטרה מכל שבועות שחייבוה ב"ד. וכן פירש ר"ת לעיל (בפירקין סי' ר) גבי מרענא שטרא אפומיה דנאמנות בסתם מועיל כנגד עד אחד:

6. רש"י על כתובות דף פז/א

על אפטרופיא - פוטרה בכתיבה זאת משבועת אפטרופוס אם יושיבנה חנונית אבל אם פגמה כתובתה דתנן במתני' הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה לא נפטרה מאותה שבועה ע"י תנאי זה דכי פטר לה משבועה דקא רמי הוא עלה אבל שבועה דהיא גרמה לנפשה לא פטר לה:

7. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף פז עמוד א

רש"י ד"ה על אפטרופיא וכו', אבל שבועה דהיא גרמה וכו'. ולכאן מה סברא הוא שהוא לא ימחול ע"ז, ונראה דכיון דהיא גרמה אין לה עזות לדרוש שימחול לה השבועה ובסתמא אין דעתו לזה על דברים שאינה תובעת.

8. חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף פז עמוד א

אמר רב יהודה על אפטרופא שנעשית בחיי בעלה רב נחמן אמר רבה בר אבון על הפוגמת. פרש"י ז"ל דמאן דאמר על אפטרופא דוקא על אפטרופא אבל לא על הפוגמת. דכי פטיר לה משבועה דאיהו רמי עלה אבל

שבועה דאיהי גרמה לנפשה כשפגמה כתובתה לא פטרה, ומאן דאמר על הפוגמת אף על הפוגמת קאמר וכל שכן משבועת אפוטרופא, וכן עיקר דליכא למימר דמאן דאמר על הפוגמת דוקא פוגמת אבל לא על אפוטרופא, חדא דהיכי תיסק אדעתין דלא קאי מתניתין אפוטרופא דקתני מעיקרא וקאי אפוגמת דקתני בתר הכי, ועוד דהא לעיל קתני בהדיא הרי שלא פטר אותה מן הנדר ומן השבועה ועשאה אפוטרופא או שעשאה חנונית הרי זו משביעה דאלמא דוקא שלא פטרה הא פטרה מן הנדר ומן השבועה אינו משביעה, ותו דכיון דפטרה מפוגמת דאתי עלה בטענת ברי כל שכן על אפוטרופא דלא אתי עלה אלא בטענת שמא, והא דאמרינן בסמוך בשלמא על הפוגמת וכו' דמשמע דטפי פטר לה משבועת פוגמת משום דמסקא אדעתה, כבר פירשה רש"י דהכי קאמרינן בשלמא למאן דאמר אף על הפוגמת דילמא מסקא אדעתה דשקלה מכתובתה זווי ואמרה כתוב לי דלא משבעת לי ואידי דמסקא הא אדעתא מסקא אדעתא דליפטרה אפילו משבועת אפוטרופא, אלא למאן דאמר על אפוטרופא דוקא היכי מסקא אדעתה דמותיב לה אפוטרופא.

9. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד א

אלא למ"ד כו' איהי מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופא - ואין להקשות דלדידיה איכא לאוקמי מתניתין כשהיא כבר אפוטרופא ולכך היא תובעת מן הבעל לפוטרה דמאי דוחקין לאוקמא מתני' בשבועת אפוטרופא ולומר דלא מיירי מתני' בכל ענין אפילו לא נעשית עדיין אפוטרופא דסתמא דמילתא שכתב לה בשעה שכונסה.

10. רש"י על כתובות דף פז/א

לכרגא - [1] לפרוע למלך כסף גולגולתא דיתמי:

11. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד א

לכרגא ולמזוני - פי' בקונטרס לכרגא של יתומים וקושה דמשמע הא לשאר צרכי יתומין מכריזין והא ליתא מדפריך בריש פרק שום היתומין (ערכין כב. ושם) למ"ד אין נזקקין לנכסי יתומין אלא לשטר שיש בו ריבית מן המשנה דשום היתומין ל' יום ומכריזין כו' דלמא ההיא הכרזה לא לפרוע לבעל חוב אלא כשמוכרים לשאר צרכי יתומין [2] לכך נראה לפרש לכרגא של אשה לפרוע כסף גולגולתא שלה כמו שהיה הבעל עושה דבכלל מזוני הוא.

12. רש"י על כתובות דף פז/א

ולמזוני - מזון האשה והבנות והיתומים: ולקבורה - לקבורת המת או היתומים:

13. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד א

ולקבורה - הא לא אצטריך למימר שלא יניח אביהן מוטל בבזיון עד שישומו ויכריזו אלא אם לוו לצורך קבורה מזבנינן לצורך זה החוב בלא הכרזה שלא תהא מכשילו לעתיד.

14. רש"י על כתובות דף פז/א

מזבנינן - נכסי דיתמי בלא אכרזתא שאין שהות ומתון לדבר וה"נ לא משבעינן על אותה מכירה דא"א שלא תזלול ותפסידתן ונמצאת שבועת שקר:

15. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד א

[אפי' בין מיתה לקבורה - מה שפי' בקונטרס שלא זלזלה אין נראה דמ"מ תשבע שלא עיכבה משלהם בידה אלא כמו שמפרש בירושלמי שלא תניח מת מוטל ותלך לבית אביה והשתא נמי שפיר דמייתי לכרגא ולמזוני ולקבורה דמזבנינן בלא אכרזתא משום כבוד המת].

16. שערים מצויינים בהלכה

פירשו הריטב"א והמגיד משנה (מלוה ולוה פי"ב הי"א), כדי שלא תנעול דלת בפני גומלי חסדים. וכ"כ בשו"ע (אהע"ז סי' קד ס"ג) בזה"ל, וכן אם לוו לצורך דברים אלו. כשמוכרם כדי לפרעם אינם צריכים הכרזה.

ולקבורה. פירשו התוס' הא לא איצטריך למימר שלא יניחו אביהן מוטל בבזיון עד שיכריזו, אלא אפי' אם לוו מעות לצורך קבורה, מזבנינן לצורך לפרוע החוב בלא הכרזה שלא תהא מכשילו לעתיד. וכן

17. אילת השחר מסכת כתובות דף פז עמוד א

והנה מרש"י משמע דבאמת היא חייבת לשלם אם היא זלזלה במכירתו, אלא דלא נוכל להשביעה דודאי זלזלה, וצע"ק דממ"נ אם א"א אחרת למה חייבת, ואם היא באמת פטורה אפילו אם זלזלה למה הוצרך רש"י לומר דלא נוכל להשביעה מחמת דודאי תשבע לשקר תיפוק לי' דפטורה אפילו אם זלזלה ומה שייך להשביעה.

18. רש"י על כתובות דף פז/א

אבל מה אעשה – [1] דלעולם יורשין משביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם:

19. חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף פז עמוד א

אבא שאול בן אימא מרים אומר בין דלא נדר כו' עד אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה. [2] יש שפירשו שמודה אבא שאול שאם כתב נאמנות מפורש על יורשיו שתנאו קיים וכדתנן במתניתין, אבל בלשונות אלו הסתומים אמר דאע"ג דבלא נדר ונקי נדר בין מנכסי בין מנכסיא אילין שורת הדין דלישתמע פטורא אפילו לגבי יתמי, מכל מקום כיון שלא כתב כן בפירוש אין עוקרין מפני זה הלשון הסתום תקנת חכמים שתקנו בבא ליפרע מנכסי יתומים, ואפילו תאמר שיועיל זה הלשון לענין אפוטרופא ופוגמת לגבי דידיה, לא מהני לענין פרעון כתובה מן היתומים, וזה דעת הר"ף ז"ל והגאונים ז"ל והרמב"ם ז"ל (פ"ז מהלכות אישות ה"כ) שפסקו כמשנתנו לענין שנאמנות מפורש מועיל אף על היורשין, ואף על גב דאיפסיקא הלכתא כאבא שאול בסמוך, לא פליג אבא שאול בהא, וקשה מאד על פירוש זה דהא לקמן (פ"ח א') אמרינן רבי שמעון אהייא ואתא אביי ואמר דפליגי לענין נאמנות שעל היורשין דתנא קמא סבר אין משביעין אותה ורבי שמעון סבר משביעין אותה וקאמר דקא מיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן דרבי שמעון כאבא שאול, ואף על גב דרב פפא אתקיף עלה דההיא אוקימתא דאביי, מכל מקום לא פריך מידי במאי דנקיט אביי להדיא דמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן וכדאמרינן באוקימתא קמייתא וקא מיפלגי בפלוגתא דחנן ובני כהנים ובאוקימתא תנייתא וקא מיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן, ואף על גב דאפריכו עיקר אוקימתא הא לא אפריך כלל, וכן בדין דכל היכא דנקיט תלמודא הכי להדיא ודאי קושטא הוא בלא ספק.

לכן פירשו ר"י ז"ל וחכמי נרבונא ז"ל דאבא שאול הכי קאמר כי שורת הדין דבין לא נדר ובין נקי נדר ובין מנכסי ובין מנכסיא אילין לשון גמור הוא לפוטרה משבועה בין ממנו בין מיורשיו, אבל מה אעשה שהרי לענין פרעון כתובה מן היתומים אין שום נאמנות מועיל דתקנת חכמים מוחלטת היתה שאין נפרעין מנכסי יתומים אלא בשבועה, דהא בלא נאמנות נמי שורת הדין לגבות מהם בלא שבועה כיון דליכא דטעין פרעון בברי, אלא שחכמים הפריזו על המדה לתקנת היתומים וכיון שכן אף תנאו של לזה לא יועיל בכך, וזו נראית שיטת רש"י ז"ל.

... נמצא פסקן של דברים כי לדעת הגאונים ז"ל והרמב"ם ז"ל נאמנות מפורש מועיל אף על היורשין אבל לא על המשועבדים, ושטר שיש בו נאמנות על היורשין אף על פי שמת לזה בחיי מלוה כשר שהרי לא נתחייב מלוה שבועה לבני לזה כיון שהאמינו על יורשיו, ולדעת הר"ז והראב"ד (נ"א: והר"א אב ב"ד) ז"ל וחכמי נרבונא ז"ל אין נאמנות מועיל אפילו על היורשין ואם מת לזה בחיי מלוה ואח"כ מת מלוה אין גובין בשטר ההוא.

20. שו"ע אה"ע סימן צח

(ו) כתב: דלא נדר דלא שבועה, אפילו אמר: מנכסי אילין, היורשים משביעין אותה, אלא אם כן פטרה בפירוש מהיורשים:

(ז) אעפ"י שהאמינה על יורשיו ועל הבאים מכחו, אינו מועיל לגבות מהלקוחות בלא שבועה: הגה - וי"א דגם לגבי יורשיו אינו מועיל פטור ונאמנות שהאמינו לה, אפילו פטרה בפ"י לגבי יורשיו (ר"ח ר"י והרא"ש). ודוקא כל זמן שהיא קיימת, אבל אם מתה, או אינה יכולה לישבע, יורשיה או היא נוטלין כתובתה כך בלא שבועה (ריב"ש סימן קס"ט ובסימן קס"ח). ונראה לי דכן ראוי להורות:

21. רש"י על כתובות דף פז/א

מנכסים משועבדים - משום דאי הוה גבי מן הלזה גופיה והוה טעין לזה אשתבע לי דלא פרעתיך אמרינן בשבועות דמשביעין ליה ואי לא טעין לא טענינן ליה הואיל ונקיט שטרא אבל בשביל לקוחות אנן טענינן דלמא אי הוה גבית מן הלזה הוה טעין לך אשתבע לי דלא פרעתיך ובעית אישתבועי השתא אנן טענינן דפתח פיך לאלם הוא ומנכסי יתומים ונפרעת שלא בפניו כולוהו משום האי טעמא:

22. קובץ שעורים ח"א - מסכת כתובות דף פז/א

(שיט) דף פ"ז. שיטת הגאונים דלא מהני נאמנות לגבי לקוחות אלא לגבי יורשין, ומבואר דלענין יורשין לא מיקרי חב לאחריני, ונראה ראייה לזה משילהי פ' הכותב, ודילמא סמוך למיתה גירשה, איהו דאפסיד אנפשיה, ואף דהיא גובה מיתומים מיקרי אנפשיה. מה שהקשו על שיטה זו מהא דתנן ולא לבאים ברשותו. תירץ בשו"ת הרמב"ם סימן רי"א [דפוס ירושלמי תרצ"ד] דמיירי כשתפשה והן באין להוציא ממנה עיין שם:

---

23. רש"י על כתובות דף פז/ב

שבועה דאורייתא - ונפקא מינה [1] דלא מפכינן לה:

24. שיטה מקובצת על כתובות דף פז/ב

ורש"י ז"ל כתב שבועה דאורייתא ונפקא מינה דלא מפכינן לה. ע"כ. פ"ל לפ"ל להכי קרי ליה שבועה דאורייתא דהויא ליה כעין דאורייתא דלא מפכינן לה ואהדר ליה רבא דלא דמיא לדאורייתא כלל ואפכינן לה כנ"ל. וז"ל רש"י במהדורא קמא שבועה דפוגמת דאורייתא היא ונפקא לן מיניה דאי אמרה השבע לי והפטר לאו כל כמיניה אלא או תשבע היא או תפסיד ע"כ:

25. פני יהושע מסכת כתובות דף פז עמוד ב

גמרא סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא. ופרש"י דנפקא מיניה לענין דלא מפכינן לה ויש לתמוה דנקיט רש"י האי נפקותא דתליא בפלוגתא בפ' שבועת הדיינין [מ"א ע"א] וכתבו שם בתוס' דריב"ן פסק בשם הקונטרס דהלכה כמר בר ר' אשי בדאורייתא נמי מפכינן [2] וא"כ טפי הו"ל לפרש הכא דנפ"מ לענין דבעינן נקיטת חפץ כמ"ש רש"י לקמן בשמעתין גבי אי פיקח הוא. ונראה לי דהא מילתא דשבועה דרבנן בשבועת המשנה לא בעי נקיטת חפץ לא פסיקא ליה לרש"י ...

26. שיטה מקובצת על כתובות דף פז/ב

גמרא סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא דקא טעין לה מאתן וקא מודית במאה. פירוש שטוען עליה שיש לו ברשותה מאתים וזו של פרעון והיא מודה לו במנה. אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין כו' תמיה מלתא טובא היכי טעי רמי בר חמא בזה דהא מתניתין היא שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ושאינן נשבעין על הקרקעות ולא עוד אלא דהכא היא התובע' ממנו שטר כתובתה והוא מודה לה במקצת ומתוך הדחק יש לומר דרמי בר חמא אמר לשון סתום [1] וכוונתו לומר שהיא כעין של תורה ומשום דטעו בה בא רבא ופירש שאי אפשר לומר דמדאורייתא ממש קאמר אלא על כרחין דרבנן כעין דאורייתא היא כדי להפיס דעתו של בעל הבית והא דלקמן דעד אחד כי הדר אמרינהו רמי בר חמא ופרשינהו רבא אלא דרבא אשי סדרינהו כל חדא וחדא בדוכתא ויש כיוצא בה בתלמוד. הריטב"א ז"ל:

27. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף פז עמוד ב

סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא וכו'. וביאר הראשונים דודאי דרמי בר חמא לא כיון לדאורייתא ממש, אלא יש לו תוקף של שבועה דאורייתא, ותכמים נתנו לזה תוקף של דאורייתא דהיינו יותר משבועת היסת, ויש לו דיני שבועה דאורייתא נקיטת חפץ וכדו', ובאמת רבא הבין בדברי רמי בר חמא כפשוטו דהוה דאורייתא ממש וע"ז הקשה, אבל הוא נמי ס"ל דיש לזה תוקף שבועה יותר משבועת היסת.

28. תוספות רא"ש על כתובות דף פז/ב

סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא. כיון דקא טעין לה במאתן [2] שהרי הוא תובע ממנה שטר הכתובה שכתוב בו מאתים והוא אומר שפרע הכל והיא מודה במנה שאומרת שלא נפרעה אלא מנה:

29. חדושי הרשב"א על מסכת כתובות דף פז/ב

סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא דקא טעין לה מאתן וקא מודית במאה. וזה לשון תלמיד הרשב"א - קשה לרבינו נר"ו וכי היאך אפשר דרמי טעין במתניתין. ועוד דקאמר דקא טעין לה מאתן ומודית ליה במאה, אטו איהו טעין לה אדרכה איהי טעין ליה ותבעה מאתים ואיהו כופר בכל. [3] ותירץ דרמי בר חמא לאו דאורייתא ממש קאמר אלא כעין דאורייתא. ומשום דשטר מוחזק הוא בידה הוה ליה כטעין לה שטר של מאתיים יש לי בידך והיא אומרת אין לך בידי אלא שטר של מנה, אם כן הוה ליה כמודה במקצת והטילו עליה שבועה כעין דאורייתא.

30. ר"ן (על הרי"ף) מסכת כתובות דף מה עמוד א

[4] ונראה לי דרמי בר חמא הוה סבירא ליה דולא ישלם דקרא לאו דוקא אלא מי שבא להעמיד הדבר בחזקתו הראשונה הוא נשבע וכאן האשה באה להעמיד חזקתה במה שהבעל חולק עמה ולומר שלא נפרעת אלא מקצת וס"ל נמי דנהי דאין נשבעין על הקרקעות על שעבודן נשבעין ורבה לא ניחא ליה בהכי והרשב"א ז"ל נדחק בכאן:

31. שערים מצויינים בהלכה

שטרות שיעבוד קרקעות הן, ואין נשבעין על הקרקעות כו'. כוונתו דהרי ע"י שטר כתובה משועבדין כל הקרקעות לשלם לה הכתובה. וכ"כ בשו"ע (חור"מ סי' פח סכ"ח) דשטר הוי כמו קרקע כיון שהוא על שעבוד קרקע. וכתב בסמ"ע (ס"ק נא) דאפי' אין לו קרקע, ואפי' משועבדין אין לו, אפי' בשטר יש לו דין קרקע. והש"ך (ס"ק מט) הוכיח שלא כדבריו. וצל"ע כשלא כתב לה כתובה ומחוייב הוא מכח תנאי ב"ד כדאיתא לעיל (טז:), ועיין ברש"י לקמן (פח. ד"ה ומוקי) שכתב, ועד א' מעיד על הראשונה איכא שבועה דאורייתא כו' ואין כאן שיעבוד קרקעות, שלא מכח כתובה תובעה ע"כ, ומשמע דכל שתובעה מכח כתובה איכא שעבוד קרקעות. ועי' בשו"ת הגרע"א (סי' קנג) דהא דאמר רבא אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות הוא שיטת רבא ולא נשנה במשנה או ברייתא, ולכן לא ס"ל רמי בר חמא כן כו'.

שם ע"ב אמר רבא כו' ועוד אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. פרש"י כל

32. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד ב ד"ה אמר רבא

אמר רבא שתי תשובות בדבר - תימה לרשב"א אכתי איכא שלישיית דמפני מה אמרה תורה דמודה מקצת הטענה ישבע משום דאישתמוטי קא מישתמיט ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי (לעיל דף יח). והאי טעמא לא שייך הכא כלל.

33. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד ב ד"ה דמיפרע לא

דמיפרע לא דייק - ודוקא בפוגם הוא דאיכא למימר הואיל ופרע במקצת יכול להיות שפרע הכל אבל בלא פוגם לא אמרינן דלא דייק ולא שייך כאן מיגו הואיל וטעמא משום דלא דייק הוא דהוא סבור שידקדק ולא דקדק כמו

שמצינו בהאשה שהלכה (יבמות דף קיד: ושם) מת בעלי במלחמה אינה נאמנת אף על גב דאיכא מיגו דאי בעיא אמרה מת על מטתו והיינו משום דאמרה בדדמי דזימנין דמחו ליה בגירא או ברומחא וסברה דמת ...

34. ריטב"א על כתובות דף פז/ב

מאי טעמא דפרע דייק דמפרע לא דייק ורמו רבנן וכו'. וא"ת ולהימניה במגו דאי בעי אמר לא נתפרעתי כלום דליכא עליה שבועה, וי"ל דלאו מגו הוא דטפי חשיב הוא מעיז כשכופר בכל מהיכא שכופר במקצת דלא דכיר כמה מעות קבל ממנו דמאן דמפרע לא דייק בהא כולי האי, ודומה למה שאמרו (לעיל י"ח א') מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, ולא עוד אלא דלא תקון רבנן אלא כעין של תורה דאיכא הודאה במקצת וכדפרישית לעיל בדרמי בר חמא, כן נראה לי, ואסיקנא דאפילו הפוגמת כתובתה בעדים לא תפרע אלא בשבועה:

35. תוספות מסכת כתובות דף פז עמוד ב ד"ה אבל שלא

אבל שלא בעדים אימא תהוי כמשיב אבידה - ואף על גב דטעמא משום דמיפרע לא דייק וא"כ אפילו שלא בעדים נמי אלא משום דסלקא דעתין שלא בעדים שהוא זכור מקצת הפריעה א"כ ודאי דקדק קמ"ל.

36. ריטב"א על כתובות דף פז/ב

באומרת אמנה היתה ביני לבינו. פי' כי בפני העדים נתחייב כראוי בכל הכתוב בשטר אלא שהיתה הסכמה בינו לבינה שלא תגבה אלא כך וכך, ושטר כזה הוא אפילו לנכסים משועבדים לגמרי שהרי נשתעבד כראוי ככל הכתוב בו:

37. ספר קצות החושן על חו"מ סימן קצ

[ז] אין השטר קונה לחצאין - ועי' פ' הכותב (כתובות פז, ב) גבי פוחתת כתובתה דנפרעת שלא בשבועה, ופריך עלה במאי גביא בהאי שטרא, האי שטרא חספא בעלמא, ומסיק באומרת אמנה היתה בינינו ע"ש. ומשמע שם דה"ל שטרא מעליא דמיגו להוציא לא אמרינן אלא עד דאיכא שטרא, וכיון דהחוב שבשטר אינו אלא ת"ק דהא המותר אמנה והיכי הוי שטר לחצאין, ועמ"ש בס"פ (סק"ח), ואפשר דהתם מיירי בשטר ראיה לפיכך מהני אפי' לחצאין, ועי' תוס' פ"ב דגיתין (כ, ב ד"ה וכותב) שכתבו דשטר מלוה אינו כמו שטר מקנה דאינו אלא לראיה, לאפקוי קלא ע"ש, וא"כ צריך לומר דהקנה לה הכתובה בקנין והשטר אינו אלא לראיה, אבל אם לא נתחייב לה אלא ע"י שטר כתובה זו, וכתב בה אלף על המנה והחייב אינו בכלול אלא במחציתו, אין שטר לחצאין וצ"ע:

38. נתיבות המשפט/ביאורים/ על חו"מ סימן קצ

[י] אבל במקום שצריך שטר. בקצה"ח (סק"ז) הקשה מפוחתת כתובתה המבואר בסימן (פ"ז) [פ"ד] (סעיף ד'). ומחלק בין שטר שנכתב לראיה ובין שטר קנין, ולזה העלה דאם חייב עצמו בשטר ת"ק זהובים וכתב בשטר אלף זהובים לאמנה דלא קנה וכו' ע"ש. הנה הא שמחלק בין שטר ראיה ובין שטר קנין מסתבר הוא, אך מה שהעלה דבשטר חייב ונכתב על יותר באמנה דלא קנה לא נראה לפענ"ד...

39. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף פז עמוד ב

ועוד אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. הנה בתבעה מאתיים והוא אומר אלמנה נשאתיך וחייב לה רק מנה הרי הוה מודה במקצת ונשבע שבועה דאורייתא, וכתב הראב"ד הא אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות, ולמעשה מפורש כך הכא דכתובה הוה כפירת שיעבוד קרקעות, וכתב המ"מ דתליא בזמנים דבזמן הגמ' אין גובין כתובה מקרקע וליכא שום גבי' ממטלטלין אפילו מיני' דידי', א"כ ודאי דהוה כפירת קרקעות, משא"כ בזמן הגאונים גובים נמי ממטלטלין והוה שיעבוד וגובה זאת אפילו מיתומים, א"כ הוה שיעבוד נמי על מטלטלין והשבועה נמי ע"ז, משו"ה הוה שבועת מטלטלין [ואפשר דאיירי דיש לו רק מטלטלין], ולכא' דבריו נסתרים ממש"כ הרמב"ם עצמו לגבי שבועת הפקדון דאי השביע אותו על שטר פטור וכן משבועת העדות משום דהוה שבועת קרקע ואין מביאין קרבן שבועה ע"ז וא"כ לכא' למה שם הוה שיעבוד קרקע וקשה לומר דהתם איירי קודם תקנת הגאונים והכא לאחר מכן.

1. דף על הדף מסכת כתובות דף פז עמוד א

בגמ': אבא שאול בן אימא מרים כו'. בשו"ע אבן העזר (סי' קכ"ט סעיף ט') נפסק דבגר כותבין בגט בן אברהם אבינו, שהי' אב המון גוים, אבל בשתוקי שאין ידוע לו אב, ואין לו שייכות לאברהם אבינו דוקא, כותבין שמו בלבד. וכתב שם בהגהות דגול מרבבה שאין לכתוב שם אם, דאף דמצינו בגמ' רב מרי בר רחל, היינו משום שלא הי' לו אב, שהי' הורתו שלא בקדושה, וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אבל שתוקי שיש לו אב בעולם, רק שאינו ידוע מי הוא, אין לכתוב שם האם.

אבל בגט פשוט (שם ס"ק מ"ח וס"ק נ"א) העלה דיש לכתוב בשתוקי שם אמו, בן פלונית, והחתם סופר (אהע"ז ח"ב סי' מ"א) החזיק אחריו, והביא הא דהכא דקראו לתנא ע"ש אמו אבא שאול בן אימא מרים, וכן ר"ש בן פזי שהי' נקרא ע"ש אמו, ובקרא מצינו יואב בן צרוי' שהיא היתה בת ישי ואחות דוד (דה"א ב' ט"ז), וכן במס' שבת ס"ו ע"ב כל מנינא (- לחשים) בשמא דאמא, ובכל התחינות ובקשות מזכירין שם האם, וכן יש לעשות למעשה בשתוקי לכתוב שם האם.

2. הגהות יעבץ מסכת כתובות דף פז עמוד א

אבא שאול בן "אמה". צ"ל "אמא". ונ"ב לשון מרות וחשיבות כמ"ש בפרק היה קורא [טז ב] קורין אותן אבא פלוני אמא פלונית:

3. דבר יעקב מסכת כתובות דף פז עמוד ב

[יב] איבעיא להו פוגמת כתובתה בעדים מהו - הבעיא לא איפשטא. וכתב הרא"ש הלכך לא תפרע אלא בשבועה. וכן הבעיא דפוגמת כתובתה פחות פחות משהו פרוטה לא איפשטא, וכתב הר"ן דמספק לא תגבה אלא בשבועה.

ומקשה הקו"ש [אות שכ] דתמיד הכלל הוא שמספק א"א לחייב שבועה. ומתריך הקו"ש דה"מ היכא שצריך שבועה כדי להפטר, א"א לחייב שבועה מספק ונפטר מספק ללא שבועה, אבל כאן שהאשה צריכה שבועה כדי ליטול, אינה יכולה ליטול ללא שבועה.

ומקשה הקו"ש כיון שמה"ת נוטלת ללא שבועה, והשבועה היא תקנה מדרבנן, א"כ ראוי לומר ספק דרבנן לקולא, ותיטול ללא שבועה.

הברכ"א מתריך שאין כאן ספק חיוב שבועה לבד, אלא ספק חיוב ממון, דעל הצד שחייבת שבועה, אין הבעל חייב ממון עד שתישבע, ולכן מספק מוקמינן ביד המוחזק וא"א להוציא מספק.

4. שערים מצויינים בהלכה

אלא אמר רבא מדרבנן, כדי להפיס דעתו של בעל. וכזה מצינו במס' שבועות (מה). השכיר נשבע כדי להפיס דעתו של בעל הבית. והלשון להפיס דעתו פירושו לפייס אותו, עי' בר"ן (סוף מס' סוכה) דהגורל נקרא פייס משום דמסלק הקטטה בין הכהנים ומפייסין. והטעם דצריך לפייסו, דהוא אינו מבין ואינו משיג למה חייבו אותו לשלם, והרי יש לו עד המסייעו כדבריו, והיא אין לה, וחושב דהבי"ד לא דנו ע"פ הדין, ודעת בעל בית אינה מסכמת לדעת תורה, ולכן חייבו את האשה שתשבע לפייס אותו. ועי' בשו"ע (חור"מ סי' שא ס"ג) דאע"פ שאמר שאין נשבעין על אלו הנ"מ מדאורייתא, אבל מדרבנן נשבעים עליהם היסת. וצ"ע בבאר הגולה למימרא דרבא כאן.